

נייע יידישע

פערסטער צייטונג

אויף דיוועס צייטונג קאָנן סאָך
יערען מאַנג
פֿאַר ענוואַרדן.
דער פֿרענטוואַרטיגער פֿאַר אַלע
ניינט פֿאַר דעם פֿאַרשטאַנד דעם
רעכטען פֿאַרשטאַנד.
דיאָ אַקאַדעמיע פֿאַר דער
אין דער בוכהאַנדלונג דעם
מאַרין בוריאָן,
בוראָ-פֿאַרשטאַנד (פֿאַר אַקאַדעמיע)
וואַרשע סאַן וואַרשע פֿאַרשטאַנד
אָנז-פֿאַרשטאַנד צו ווערן פֿאַרשטאַנד.

דיוועס בלאט ערשיינט
דריימאל וואָכענטליך
זאממט מיטוואַך אונד פֿרייטאָג
אונד קאָסטעט
פֿאַר עסטערייכ-אונגאַרן
נאַנץ-יעהרונג 8 גולדען ע.ו.ו.
האַלב-יעהרונג 4 גולדען ע.ו.ו.
פֿערטעל-יעהרונג 2 גולדען ע.ו.ו.
פֿאַר אַלע אַנדער
נאַנץ-יעהרונג 10 גולדען-ק.ו.ו.
האַלב-יעהרונג 5 גולדען-ק.ו.ו.
פֿערטעל-יעהרונג 2 גולדען-ק.ו.ו.

Nr. 102, ערסטער יאָרהאַנג

פֿעסט. מיטוואַך, י' טבת ה'תרמ"ה.

Budapest, den 31. Dezember 1884.

דאס צענטראל-קאָמיטע דיוועס פֿעראינע האט זי-
נען זיטן אין בערלין, אונד אונטערליעט עס קיי-
נעס צווייפֿעל, דאס ניכט 20 טויזענד, זאָנערן מער-
דערע מיליאָנען מאַרק אינזליפֿען ווערען, דיאָ מאָן
דעם פֿירסטען ביסמאַרק צור פֿרײַען פֿעראינע שטעל-
לען ווירד, דאמט ער זיך זינע ארבייט, נאמענטליך
דיאָ אויסוואַרטע פֿאַרלייבן בערעכענענד, נאָך מאָן-
לייבקיט ערלייכערען זאָלל. פֿירסט ביסמאַרק
ריעטה וואָהל פֿאַן דיוועס בערעכענען אב, דיאָ ער
ניכט מיט הילפֿע, פֿרײַוילליגען שפענדען זינע
אויסוואַרטע פֿאַרלייבן ליטען ווילל, זאָנערן מיט
הילפֿע יענער סוממען, וועלכע דאס פֿאַרלאמענט
איהם ענדליך דאָך בעוילליגען מיסטען ווירד. הייטע
יעראָך האט יאָ דיוועס בערעכענען דיאָ פֿינאנציע
שפֿיטצע גענען דאס פֿאַרלאמענט ערבייכטעט, אונד
גענען איינע דעראַרטיע בעקאַמפֿאַנג דעם ווירד-
שפֿאַנסטיגען פֿאַרלאמענטס ווירד פֿירסט ביסמאַרק
געוויס ניכטס איינצו-ווענדען האבען.

וויב האבען דיאָ זיט קויצעס אויפֿזיכענדע
מעלדונג, אַלס בעאזיכטיגט פֿירסט ביסמאַרק נאָך
פֿאַרזי צו רייזען, נאר ניכט ערוואַהנט דיאָ ווירד און
בערציגען וואַרען, דאס דיאָ מעלדונג איינע ליגע-
דאפֿטע איזט. הייטע שרייבען שאָן אללע בערלינער
בלאָטטער, דאס פֿירסט ביסמאַרק און איינע רייזע
נאָך פֿאַרזי נאר ניכט געדאכט האבען. דאָך איזט עס
מאָגליך, דאס דער רייכע-קאָנצלער מיט דעם גע-
גענוואַרטיגען פֿאַרזענדטען דער פֿראנצאָזישען רע-
פובליק און אריגענד איינעס אנדערען אָרטע איינע
צוזאַממענקונפֿט האבען ווירד. דיאָ איינצע האבען
אָנהעקן דער פֿירסטען ביסמאַרק דען אויפֿענטהאלט
אין איינער זודליכען גענענד עמפֿאַהלען, וואַרד-
שיינליך ווירד זיאָ אין מער און (ויר-מיראַל) פֿיר
איינע וואָבען אויפֿענטהאלט געהען, דעם פֿירסט-
טען ביסמאַרק וועלכט יעדאָך ליטען דיאָ איינצע
בערלינער זינעס אויפֿענטהאלטעס פֿרײַע וואַהל
דאָך מיט ער זיך איינע רוהיגען אָרט אויסוואַרטען,
פֿערן פֿאַן אללען פֿאַרלייטען אומטריבען, ער
דירפֿטע דאָרען איינען אָרט אַנווייט דער גרענצע
פֿראנקרייכען צו זינער צייטווייליגען דערהאַלונג זיך
אויסוואַרטען אום פֿינאנציע ליכטער מיט דעם פֿאַרזי-
דענטען דער פֿראנצאָזישען רעפובליק צוזאַממענצו-
קאָמען.

אין ענגלאנד ווירד יעצט גענען דיאָ פֿאַרלייבן
דעם דייטשען רייכעס, נאמענטליך אבער גענען
ביסמאַרק, נאר העפֿטיג געווייטהעט. דיאָ ענגלי-
שע רעגירונג האט נעמליך און אללע איראָפֿעאישען
גראַס-מאַכטע אין פֿראַנצאָס פֿערזענדטע אַבער
דיאָ פֿאַן איהר געפֿאַרטע רענעלונג דער שטאַטעס-
פֿינאנצען אין עניסטען, ביזער האט נאָך קיינע
גראַס-מאַכט איהרע צושטימונג צו דיוועס ענגלי-
שען פֿראַנצאָסע געגעבען! נאָך מער! עס האט
אייבערהויפט קיינע גראַס-מאַכט ביז הייטע דאָ ענג-
לישע רעגירונג בערלינער דיוועס ליכטער מיט דעם פֿאַרזי-
איינער אַנוואַרטען געוויידיגט. אין ענגלאנד פֿערמט-
טהעט מאָן נון, דאס פֿירסט ביסמאַרק עס איזט,
וועלכער דיאָ גראַס-מאַכטע פֿאַן יעדער געשטאַרט-
טונג אבאָהאלטע, אום היידורף דיאָ ענגלישע רעגיר-
ונג צו דעמיליטען, דאס ענגלישע בלאטטע
דאָליי נעווס! איסטען זיך היידורף ווירד פֿאַרזי:
דיאָ טהאַטזאכע, דאס דיאָ איראָפֿעאישען גראַס-
מאַכטע דיאָ פֿינאנציע-פֿאַרשלאָגע דער ענגלישען רע-
גירונג בערעכענען עניפטעס ביזער נאָך נאר ניכט
בעאנטוואַרטעט האבען, האט היידע נאמירליך

אויס דער מיטע דער לאנדמאַנס-מיטליעדער 12
פֿערזאָגען אין דיאָ רעגניקלאָר-דעפֿוטאַציען צו
וואַהלען, דיוועס ווערען זאָרען מיט דער אונגאַר-
שען רעגניקלאָר-דעפֿוטאַציען אין פֿערהאַנדלונגען
טרעטען אונד אַבער דאס רעולאַטאָ דיוועס פֿער-
האַנדלונגען און דען לאנדמאַט בעריכט ערשטאַט-
טען, ווירד ווערען צו פֿאַרזיכטליך, דאס
עס אויף דיוועס וועגע געלינגען ווירד, אויף גרונד-
לאגע דעם בעשטע הענדען אויסוואַרטע-גע-
זעטצעס אללע אויפֿזיכענדען פֿראגען אונד שטריי-
טונגן זינען צו קלאַרען, צו בעזייטיגען, אונד אללע
ווייטערען מיפֿעכערשאַנדעסע אונמאָגליך צו מא-
כען!"

אויס דיוועס, קאָנגרעסן רעשקריפֿטע" געהט
צור געניגע הערפֿאַר, דאס דיאָ הייפֿט-אויפֿאַבע
דעם גענעוואַרטען קראַפֿטיגען לאנדמאַנעס דיאָ-
רין בעשטעהט, דען שטרייטונגן, דיאָ צווישען
קראַפֿטיגען אונד אונגאַרן זיט לאַנגערע צייט מיט
פֿילער לידענשאַפֿטליכקייט פֿאַרשטערהערט ווער-
דען, אין פֿיר אללעמאַל אין ענדע צו מאכען. דער
וועג היינצו איזט דיאָ וואַהל פֿאַן רעגניקלאָר-דע-
פֿוטאַציען, נעמליך איינער קראַפֿטיגען אונד און
נער אונגאַרשען, דיאָ דאָן מיט איינאנדער וועגען
בעזייטיגען דער אבזאָלעטענדען שוועריגקייטען
אונטערהאַנדלען ווערען, ווירד דאס געסטריגע
אמטס-בלאַטט מעלדעט, ווירד הערר פֿאַן מיט און
איינער דער ערסטען, אים מאַנאַטע יענער שטאַטע-
פֿינדענדען רייכטמאַנס-זעצונגען דען אַנטראָג איי-
גרינגען וועגען דער וואַהל איינער 12 מיטגלידערען
אונגאַרשען רעגניקלאָר-דעפֿוטאַציען, יעצט ווירד
עס זיך צייגען אָב קראַפֿטיגען ווירקליך און רעכטע
איזט, וועגען עס אַבער רעכטס-פֿערלעטענען זי-
טענס אונגאַרנס זיך פֿאַרמאָהרענד בעשווער!
זאָללען זאָלכע וועלכע רעכטס-פֿערלעטענען ווירקליך
אָבזאָלעטען, זאָ מיסטען זיך אללערדיגס אונפֿער-
צוגליך בערייכטיגט ווערען, אום דעם וועגען,
אונטערקויקליכען קריגען מיט קראַפֿטיגען אין פֿיר
אללעמאַל אין ענדע צו מאכען.

דער קלוב דער "שטאַרטשעוויצאָר" האט
שאָן אין דער ערסטען זעצונג אין דען פֿאַרזענדטען
דעם לאנדמאַנעס איינע צושפֿיטע געריכטעט, אין
וועלכער עס אונטער אנדערס הייסט: "וויר ווינשען
אויפֿקלאָרונג דאָריבער, וועסהאַלב 15 מיטגלידער
אונזערע פֿאַרטיאָ ווירד שאנדאַרמען פֿערהאַנדערט
וואַרדען, איהרע אבגעאַרדנעטע זעצע איינצע-
מען! דיאָ מאַרטיאַט דיוועס לאנדמאַנעס קענטט
קיין געזעטץ אונד קיינע מאַראַל! וויר וואַרטען אויף
אויטוואַרט, דאמט וויר אונס בערלינער אונזערער
זייטערען שריטע צו ריכטען וויסטען ווי. וויר מאָן
זעהט, מאכטען דיאָ הערדען, שטאַרטשעוויצאָר
איהרע שקאַנאַלע פֿאַן ניינס בענינגען, לידער
גיבט אויך קיין מיטטעל, אום זיאָ העפֿטאָן אבצו-
האַלטען, דיאָ מאָן זיאָ דאָך אונמאָגליך פֿיר אללע
צייטען אויס דען זעצונגען אויסשליסען דאָרף.

אין דייטשלאנד העררשט נאָך אימער איינע
העפֿטיגע בעוועגונג גענען דאס פֿאַרלאמענט, וויל
דיוועס דעם פֿירסטען ביסמאַרק צור אַשטעלונג אין
20,000 מאַרק פֿערווייגערטע צור אַשטעלונג איי-
נעם צווייטען דירעקטאָרס, דער איהם ביאָ דער ליי-
טונג דער אויסוואַרטע פֿאַרלייבן פֿאַרלייטען ליטען
זאָלל! עס בילדען זיך נון אים נאנצען דייטשען ריי-
כע צאָהרלייכע פֿעראינע, וועלכע געלד-זאַמלונג-
גען איינלייטען צו גונסטען איינעם ביסמאַרק-פֿאַנדיס."

"נייע יידישע פֿעסטער צייטונג."
פֿרענווערדאָרטיגס-פֿרײַע: נאַנץ-יעהרונג 8 גולדען,
האַלב-יעהרונג 4 גולדען, פֿערטעל-יעהרונג 2 גולדען.
יענע אונזערע געהערטען פֿרענווערדאָרטיגען,
דערען אבאָנעמענט מיט 1. יאָר נער אבזיפֿט, ערוויכען
וויר ערעכענעט, דאסוועלכע פֿרײַנדליכטע מאָגליכטס באלד
ערוויכען צו גלייען צו וואַללען, דאמט דיאָ רענעלעטענע
צווענונג דעם בלאטטעס קיינע שטאַרונג
ערלידען אללע צושפֿיטען אונד געלד-זענדונגען פֿיר
דיאָ "נייע יידישע פֿעסטער צייטונג" וויר צו אַרדעסווען און:
Moritz Burian in Budapest.

דיוועס איינפֿאַכע אַרדעסע געניט פֿאַללאַקאָמען.

פֿאַרלייטע שטרייפֿציגע.
קראַפֿטיגע - דייטשלאַנד - ענגלאַנד
אין ערסטער רייע בעשאַפֿטיגען זיך אים אוי-
געבליקע דיאָ פֿאַרלייטען קרייגען מיט דער וועדער-
עראַפֿטונג דעם קראַפֿטיגען לאנדמאַנעס, וועלכע
אם 29 דיוועס שטאַטטעפֿינדען, מאָן קענטט וואַהל
וועג צווייגעהייט, וועלכע זיט יאָר אונד טאָן אין
קראַפֿטיגען העררשט גענען אונגאַרן, גענען דיאָ און
גענען קראַפֿטיגע לאנדעס-רעגירונג אונד נאמענט-
ליך גענען דען באַנוס, גראַפֿט קהוע נהע ערע-
וואַר! פֿאַר קויצעס מיסטע דער לאנדמאַנע גע-
שלאַסען ווערען, וויל ביאָ דען לידענשאַפֿטלי-
כען קאַמפֿעס דער פֿאַרטייגען איינע זאכעמאַסע בע-
דאמטונג אונד פֿערהאַנדלונג אַלס אויסגעשלאַסען
זינען, אָבגליך איינע גראַסערע אַנזאַהל פֿאַן דען
"שטאַרטשעוויצאָר" אין פֿאַלגע איהרער שקאַנ-
דאָלזען אויפֿזיכטען אים דעם זעצונגען-זאַל
דורך שאנדאַרמען בערייטע הוינסגעצערט וואַר-
דע, אַלליין ביאָ אונזערער פֿאַרלאמענטארישען
פֿעראַפֿטונג קאָנן דאָך פֿיר דיאָ ווער ניכט ביאָ גע-
שלאַסענע פֿאַרלאמענטע פֿאַרמ-זעצונגען ווער-
דען, דער לאנדמאַנע מיסטע אַלזאָ ניערדיגס איי-
בערופֿען ווערען, דער אם 29 דיוועס עראַפֿטע
וואַרדען, אַבער דיאָ ערסטע זעצונג ווירד אויס אַב-
ראם פֿאַלגעדעם מעלעפֿאַרטיט:

דיאָ הייטע זעצונג וואַר נור שוואַך בע-
זוכט: דיאָ גאַלערען זאָוואַהל, אַלס אויך דער זיט-
צונגס-זאַל וואַרען צור האַלפֿטע לעער, דיאָ שמו-
דענטען וואַרדען ניכט אויף דיאָ גאַלערען ציגע-
לאסען, וויל מאָן פֿאַן דענזעלבען נייע שקאַנאַלע
בעפֿריכטעטע, אים זאַלע וועלכט פֿאַנד זיך בלאָס
דיאָ זאָנענאַנטע נאַציאָנאַלע אַרער רעגירונגס-
פֿאַרטיאָ אין, דיאָ געזאַמטע אַפֿפֿאַציען פֿערהאַלען,
עס געלאנגטע נון דאס "קאָנגרעס" ווערען צו
שרפֿט) צור פֿערלעונג, דיוועס רעשקריפֿט ליטעט
זינעס הויפֿט-אַנהאַלען נאָך וויר פֿאַלגעט:
"אין דער אונס אונטערבערייטען אללער-
אונטערטאָניגסטען אַרדעסע האבען זיאָ דיאָ
ביסטע געשטעללט, דאס איינע רעגניקלאָר-לאַג-
דעס-דעפֿוטאַציען איינבערופֿען ווערען, וועלכע דיאָ
מיסטע פֿערשטאַנד צו עס בערלינער אַללער-
גלייכע געזעצעס צווישען קראַפֿטיגען אונד אונגאַרן
ענדגליטיג בעזייטיגען זאָלל! - וויר קאָמען נון
דיוועס ביסטע אים זאָ בעזייטווייליכער נאָך, אַלס
וויר אויס דערזעלבען איהר אויפֿזיכטיגע בעשטער-
כע רעזועהען, דיאָ פֿאַללע קלאַרייכט דעם בעשטע-
גענדען אונגאַרשען קראַפֿטיגען אויסוואַרטע-
צעס צו ערלאנגען אונד צוואַר אים גענענווייטיגען
איינפֿענדעהמען צווישען אונגאַרן אונד קראַפֿטיגען,
עס איזט דאָהער נונטעהר איהרע אויפֿאַבען,

זא בליטצשנעלל דורכנעיאנט ווערדען. אלע אר-
בייטער אונד בעאמטען, וועלכע ביא דער מיטעם
בעשאפטונג זינד, ערהארטען אים הויזע ביליגע
וואהנונג אונד קאסט. דיא מיטעם האט מיט פארזי
אינע אייגענע מעלענראפען-פעריבונג אונד אים
היעצו בעשטימטען מעלענראפען-ציטמער אריי-
טעט אין זעטצער. וועלכער דיא דעפעשען פאן דען
קאפיער שטרייפן העראבלעזוט אונד וואלדע עטצט.
דיא בארונע אונד דיא זיטצונגס-בעריכטע דעס
פארלאמענטס ערהאלט דיא מיטעם מיטטעלס מע-
לע פאן די דיעזעלבען ווערדען אלא דורך דיא מע-
לע פאן פעריבונג און דיא הרוקערייא היינענע-
שפארבען. דיעזע ריעזענ-בלאטט האט אימער
8 ביז 12 זיטען אונגאנצען, וועלכע ריעזענ-סוממען
אינטראנען. דיא מיטעם האט איבער איינמאלהונ-
דערשטייענדי אבאנגעטען אונד אין ריינעס "איה-
ליכעס איינקאממען פאן צוואלף אונד אין האלב
מיליאנען גילדען.

* (דאס ער-ב-ב-ע-א-י-ן-ש-פ-א-י-ע-ן)
אין פאריגער נוממער האבען וויר לויט איינער מע-
לענראפישען מעלדונג דיא קורצע נאכריכט מיטע-
טהיילט, דאס אין שפאניען אין פאלגע איינעס ער-
בעבענס 266 פערזאנען איהר לעבען איינבעיסט.
נון שטעלט עס זיך דערקאר, הערויס, דיא דיעזעס
ער-ב-בעבען ווייט פורכטבארערע וורקונגען צור
פאלגע האטטע. איינע בעבן אנגעלאנגטע מאדירער
דעפעשע לויטעט נעמליך וויא פאלגט: דאס מעלע-
האפיש דעמעלערטע ער-ב-בעבען פאם 26 דיעזעס
האטטע דיא רייכטונג פאן זי אונד נארה אונד
יעדער דער ביינען שטאטע איינע דיער פאן צווייא
סקענדען. אין מאדירד ונד צאהלרייכע וורקונגען
דורך דיא ערשטיטערונג בעשאדיגט ווארדען, אלע
איהרען בליעבען פלאטצליך שטעהען, דיא נלאקען
ווארדען אין בעוועגונג געזעצט אונד דיא פנינס-
טער-שייבען קליהרען אין דען אהמען. דיא בע-
מאלקערונג גערייכט אין דען העפטיגסטען שיעקען.
איים מאדירער אפערנ-הויזע ווא עבען דיא אויפ-
פיהרונג אינעם נייען שטיקעס שטאטשאנה האר-
טען דיא זאנער צו זינגען איהן, אונד דאס פובליקום
בעגאן דיא פליכט צו עריינפיען. נור דיא גייסטעס-
נעגעווארעט דעס טהעאטער-דירעקטארס פערדינג
דערטע אין אונגליק, אונד דיא פארשטיבלונג אהנ-
טע פארטיגעזעצט ווערדען. יע מעהר נאכריכטען
איבער דיעזעס ער-ב-בעבען איינלויפען, דעסטא אר-
נער שטעללען זיך דיא פאלגען דעסעלבען דאר.
איינע דעפעשע פאם געשטיגען טאנע מעלדעט:
נאך פאלגע דעס ער-ב-בעבענס האט זיך דיא פאר-
דערייטע דער קאהערהאלטע (היינט-קריכע) פאן
גראנארא אין בעאורוהיגענדער וויזע געזענקט.
דער גראסטע טהייל דער שטאדט אלהאמא איז

צערשטארט; 300 פערזאנען זינד אומגעקאממען.
דיא קאהערהאלטען אין דען שטאדטען סעויל לא
אונד גיראלדא האבען עבענפאללעש שאדען גע-
ליטטען. דיא האלפטע דער איינוואהנער פאן אל-
בונדע לאס איז צו גרונדע געגאנגען. דיא
יעדאך שאדענענדי וורקונג דעס ער-ב-בעבענס וואר
צוראק אין דער פארווייניג אנדאר לויזיען און
העפטיגסטען. אים ארמע וועלע-מאלונג איז דאס
פאסט-אמט איינגעשטירצט, איינע אנדערע הייזער
זינד שטארק בעשאדיגט, אונד מעהרערע פערזאנען
ערשלאגען ווארדען. — אין סעויללא איז אין טהייל
איינעס קלאסטערס איינגעשטירצט. דיא קליינע
שטאדט אלבלוקלא איז גראנאדא און זאל
נאנין צערשטארט ווארדען זיין. דאס ער-ב-בעבען
עראיינגעט זיך אום 26 דעצעמבער אבענדס, 5 מינו-
טען פאר 9 אהר. אין ווינא אונד פאנטעוועדרא זינד
שאן דרייא טאנע פארהער ער-שטאטע דערשפירט
ווארדען. — דיא אנצאהל דער פערזאנען, דיא היע-
ביא איהר לעבען פערלארען, בעטראכט לויט דער
הייטיגען צאהלונג, שאן ווייט איבער 1000. מיט
געוויסטיג לאסט זיך יעדאך פארלייבן נאך ניכט
בעשטימטען, אב ניכט איינע ווייט גראפערע אנצאהל
פאן מענשען היעבייא זינד גרונדע געגאנגען אויט!
* (דאס ער-א-ו-מ-ט-ו-א-ו-נ-א-ו-נ-א-ו-נ-ע-ל-ב-ס-ט.)
מארהאט אים פעטערסבורג ווירד פאם 29 דיעזעס
טעלעגראפיש: "בייא דער רעוויזאן דער הייזען
שטאטעס-קאסטע ווארדען געסטערן גראפע אונ-
טערשלייפע ענטדעקט. ביז עטצט ווארדע קאנ-
שטאטירט. דאס צעהנטויענד רובעל אין גאלד פעה-
לען דער הויפטשטריגע, אין אהמען געשטעלל-
טער באשטער, האט גיט אנגאמען אונד איז
זאפארט געשטארבען. דיא אונטערזוכונג ווירד פארט-
געזעצט." — מאן זעהט, דאס אויך אין דער רעו-
דענע-שטאדט דעס רוסישען רייכעס נאנין דיעזעלבע
שאנע "מארהא" עררשט, וויא אין אונזערעס לע-
בען ווייזען! אויך דארט זינד פערטארייאונגען
אן דער טאנגע-ארדונג, דיא זאדאן מיט זעלבסט-
מארה ענדיגען! געוויס, האכסט טרויערע מארהלישע
צישטאנדע דאס!
* (צום זעלבסט-מארה צאנא-
רייס) אין פאריגער נוממער האבען וויר בערייט
קורץ געמלדעט, דאס דער דירעקטאר דער ער-
קאסטע-באנק אין לאיבאך, הער צאנארי,
זיך ערשאפטען האט, נאכדעם אין דער קאסטא דער
באנק אין אבאנג פאן 70000 גילדען ענטדעקט
ווארדען. — נאכטראגליך ווירד איבער דיעזען פאלל
נאך פאלגענדע געמלדעט: דער זעלבסט-מארה
דעס לאיבאכער באנק-דירעקטארס צענארי האט
איינע איינגעהערע אונטערזוכונג צור פאלגע גע-
האבט, וועלכע צו דער איבערהאשענדען ענטדע-

קונג פיהרטע, דאס דער דירעקטאר צענארי ניכט
נור אין דעפירודאנט, אונדערן אויך אין וועכעל-
פאלשע געוועזען. ער פאלשטע נאמליך מעהרערע
וועכעל אויף דען נאמען דעס הייזען האמעל-
אונד גראס-גרונד-בעזיצערס. ווייטערס פאנד מאן
אין דער שוב-לאדע פאן צענאריס קאנצלי-מיט
אונטער איינעם וואסט פאן ווערטמאלגען וועכעל,
נאכגעמאכטע פאן צענארי בעשעללען, "שאט-
גילען" דער קראנישען עשקאממען-געזעלשאפט.
זאוייא צאהלרייכע קוויטונגען איבער בעטראנע,
דיא ער און דער בארע פערשפיעלעט, דיא דעפיר-
דאציאן ווארדען עררן צאנארי אים זאל לייכ-
טער, אלס ער אויך דען צווייטען שליכטע דעס
"מיטשפערערס" איינעס פערזאנלונגס-ראטהעס.
יעדערצייט צור פערפויגונג האטטע זיינע בעסטען
פריינדע וועלכע צענארי איהרע ווערטמאלגען פאפיערע
אנפערטרויט האטטען, בעטראנע ער גלייכפאללס.
זא דען קלענערונגס-ראטהע דרי עמיל רייטער פאן
שטאל אלס אום 25/00 גילדען, אויך זאנאנט פאנד
מאן געפאלשטע וועכעל און מענגע אנדערע אהנע
יעדע אונטערשריפט; איינע אנצאהל גוטער וועכעל
האטטע צענארי ביא דער עסטעריי-אונגארישען
באנק בענעבען, אויך איינע גוט-בעזיצערען אין
פאר-קראן איז דורך צענארי אום פילע טרויענד
גולדען בעשאייט ווארדען, דיא הייז-וורכונגען
אין זיינער וואהנונג ערגאב גאר קיין רעזולטאט.
מאן פאנד אויסער גראפען פארראטהען אן, צינאר-
רען אונד רויכטאבאך, נור הונדערטע פאן בריעפען
אונד טעלעגראממען, וועלכע זיך אויף דיא "פרייזט-
שפיקולאציען" צאנאריס בעזיצערען, אונד איינע
פיר זיינע רעכענונג געפיהרטע ביכער. — ביז נון האט
מאן ניכט דיא גערינגע פארשטעללונג איבער דען
שטאנד דער באנק, דיא איינע אונדערהארטע פער-
ווארדעהייט אין דער געשאפטס-פיהרונג דער באנק
הערשאפט. צו דען איינלעבען געהארען דיא
שטאל-געמיינדע לאיבאך, פילע הוי-
מאניטאטס-פערזאנען, וויא אויך דיא פרייוויליגע
פיערוועהר, וועלכע איהרען נאנצען "קראנקע-
פאנדי" אים בעטראנע פאן 4000 גילדען ביא דעם
אינשטרוטע אנגעלעגט האטטע. דער קאנקורד דער
פארשישען עשקאממען-געזעלשאפט דירשטע דען
צוזאממענברוך צאהלרייכער געשאפטס-פריימען אים
לאיבאכער פלאטצע אונד אים לאנדע קראן צור
פאלגע האבען. — דיא פאמיליע דעס דעפירודאנטע
האט לאיבאך פערלאסען.
* (וואס עס ער-ב-ע-א-י-ן-ש-פ-א-י-ע-ן) וויא אויס סאט-
מאר געמעלדעט ווירד, שוועללען דיא פליסע אים
סאטמארער קאמיטאט אין בעדענקליכער וויזע אן.
דיא אן דער קראסנא געלעגענען דארפער זאללען
שאן איבערשוועמט זיין.

איהם נייע געפיהל דער וועהמוטה אונד פריידע ער דאכטע
מעהר, אלס ער הארט, אונד פיהלעט מעהר אלס ער דאכטע
דער קאזיער שפריכט זעהר גערן שפאניש! (ער-
נאנצע דער געהיימטאס) אונדער נארינגסער קאזיער,
פריישטעהט זעכט שפראכע אונד שפרייט, אר ער מיט
זיינעס ברודער ערנסט דיא שאנסטען איהרע זיינעס לע-
בענס אין מאדירד, אים האפע זיינעס אנקעלס פיליפס
II אונדעריכטע האט, דאס שפאנישע סאטע בענונג נוט
וויא דאס דייטשע!
...
איהר פריינד קאזיערען אויס יא עבען נאך לאנגער
אבוועקענדיג וועדער אנגעקאממען, לעבער האנטישין!
(בעגאן דיא נאליין וועדער, אינדעם זיא אויף דעם פאר-
זין פערלאסטענען זעסטעל פלאטען נאח) האט ער אוהנען
ניכטס נאחזיעעס איבער דאס דאמאלינע לעבען זיינער מא-
יעסטעס אין מאדירד ערצאהלט? ער וואר אויך אין דעסען
אומגענונג דיא דרר ערצאהלטע הויפטשטארט — ער מאן
זיעל אפטעסטאטעס דאריבער וויסען!
...
גראף פארוועבען (ערווערשטע דער געהיימט-ראטהע
נאך איינעם איבערלעבען) איזט מיר צוואר אין זעהר ליע-
בער פריינד, אונד אין האבען שאן פילע בעווייזע זיינעס
פערטרויענס אונד זיינער איינטיגע נייונג ערהאלטען;
אבער איבער דעזען פנינס וויל ער — אויך ווייט ניכט, אב
אויס פאריכט, אב אויס שטאנג פיר אונזערן אכטעס-
האפטטישעס, דען פרייהערן פאן רומסוף, קיין ווארט
שפריכען. וויא ער זאגט, וויסע ער צו וועני פאן דען
דאמאלינען פערזאנלונגען!
...
ראנן מוס ער וואהל צו פילע דאריבער ערפאה-
רען האבען! . . . ריעף לאכעלנד דיא דאטע . . .

"פילעלייכע ניכט מעהר אלס דאס, וואס וויר אלע
שאן קענען! (ערווערשטע דער אלטע געהיימט-ראטהע)
פילעלייכע ניכט מעהר, אלס דאס געמליך הערן דאס רומפ
מיט זעהר פילע דיפלאמאטישען געשקליכטיגן פאר פער-
מאלהונג אונדזעק אפארטעס מיט דער אינפאסטישע (שפאנישע
קראנעריגעסטען) דאנאט איזבעללא דאמאלס צו פעהר-
דען וואוסטע."
...
דאס וויסען וויר פיליך אויך! (מינגע דיא גרא-
פין) וויר וויסען איבער ניכט דען צוויי עק דעס הערן פאן
רומסוף, דער הורכאויס דיא אינפאסטיש ניכט צור קאזיערין
מאכען וואללטע!
...
הער פאן רומפס שלונ דאמאלס צווייא פליענען מיט
איינעם שלאנע! (ערווערשטע דער געהיימט-ראטהע), דאדורך,
דאס ער דיא הייראטע דער פרינצעסטין איזבעללא פער-
הינדערטע, מאכט ער זיך צווייא מאלכטע פארשייען צו
פריינדען, דיא ער ביידע בייזעט אונד דיא אויך ביז הייש
זיינע אונדזער געבעלבען זינד! דען ביידע פארשייען ווינש-
טען שאן דאמאלס דיא עהע-לאוויקייט דעם קאזיערס; זיא
ווינשען זיא אויס נוסען ניינדען נאך יעצט אונד וועדען
דיעזע אויסמער ווינשען, אונד הערן פאן רומפס האטטע ביז
יעצט עבען דיעזעס פערדיענסט, דען קאזיער פאן יעדער
עהע אבצוהאלטען!
...
אונד ווער איזט דאס איינעשליכע הויפט דיעזער
פארשייען, וועלכע דען קאזיער פאן יעדער עהע-שליעסונג
אבצוהאלטען ווענען? (אונטערבראך העפט דיא גראפין
דען שפריכער) זיא וועדען דאך ניכט עשווא נלויבען, דאס
אלע יענע צו דיעזען פארשייען געבענע וועדען דירשען,
וועלכע זיך דער ביווארדען נוסע זיינער מיטעסאלע ער-

פריינד, אונד זיך פריכטען, דורך איינע עהע דעם קאזיערס
דעסען ביהעריגע נוסט איינביסען צו מיסטען! . . .
...
דען דענקען זיא איהן, נארינגסע נאליין? (ריעף ער-
שראקען דער געהיימט-ראטהע) וויר אלע וואללען אונד-
דינגט דאס בעסטע זיינער מיטעסאלע אונד דענקען גע-
וויס נור איממער אין זיין וואהל, אהנע אונדער איינעס
וואהל דאבייא אין בעריקטיגונג צו ציעהן!
...
"געוויס, געוויס! (זאנט דיא דאטע אונד ענטפאל-
טעטע וועדער איהרען פאכער, אום איהרען ערהייטענען
וואנגען קהלונג צו-וועהרען) אויך גלויבען איהן, דאס דיא
פערזאנען, וועלכע דורך דאס וואהלוואללען זיינער מיטעס-
אלס בענליקט וועדען, יע עשוואס פיר דיא זוקנפט צו
פריכטען האבען, וויא דיא פערזאנלונגען אים "הראד-
שין" זיך אויך געשטאלטען מאנען! איינע עשוואנע דיא-
ראטהע אונדזערעס קאזיערס ווירד אויך זיינע ביהעריגע פריי-
דע ניע איינע נאכטהייליגען איינפלוס איבען; — ניע!
...
דער געהיימט-ראטהע מאכטע, אנשטאט צו אנטווא-
רען, איינע האכסט עהערייכע פערביינגונג.
...
"וויר זינד דעסען צו זיער! (פאהר דיא דאטע נאך
איממער מיט ציינערדע, אויסגענעטער שטימע פארט)
אויך קענען דיעזע פארטרייא אונד איהרע יעצטען "אנשפ-
נויען" אונד "קניפיע" זעהר וואהל, דאך מאכטע איהן מינע
פערמוטהונגען דאריבער פאן איהנען, דער זיא, וויא אויך
הארטע, אין לעסטען צייט זא פילע בריעפע אויס וויינ
ערהאלטען האבען, בעשטאטיגט וויסען! . . .
...
דיא נאליין זא דאבייא מיט איינעס פארשייענען
בליק אויף דען געהיימט-ראטהע.
(פארטעצונג פאלגט.)

זעהר פיינליך בערוהרט. יעדער עמפטרעט, דאס פירט ביסמארק היבעיא דא האנד אים שפיעלע האט. ביסמארק איזט עבן פיינד דער גענעווארטניגען ענגלישען רעגירונג, אונד איזט ער דען אויך פֿעט ענטשלאָסען, אללעס אויפצוברעטען, אונד ריעוועלכע צו שטרענען! עסטערייך - אונגארן אונד פראנקרייך אונטער- שטיצען איהן הערן מיט גראַסער בערייטוואַר- קייט. פֿירסט ביסמארק איזט באַזע, ווייל ענגלאנד מיט רעכט בעשטרעכט אונד, דעם שראַנקענלאָזען עהר-ניצע דייטשלאַנדס איינען דאס ענטגע- גענוצטעצן! . . .

וויא מאן וועט, ליענט טראַטן דער עוויגען פֿריערענס - פֿעריכטונגען דענאך פֿעל צינד- שטאַפֿע אין דער לופט. דייטשלאַנד בילדעט הייט צושאן ווירקליך דא גראַסע מאכט איראָפּאָס אונד האט אן ווינער שפּיטצע איינען ביסמארק! דא איזט עס נור נאטירליך, דאס באלד דא אינע, באלד דא אנדערע מאכט זיך הויך דע געוואלט- גען אינפֿלוס דעם רייטשען הייכעס אונד זינעס אי- זערנען קאנצלערס רעכט אונגענענעהם בערדיקט פֿיהלט! דא אלטע פּאָליטיק האט אימער פֿאָס „גלייכגעוויכטע דער שטאַטען“ דעם שפּאַרען; דאס הייסט: זא האט געשטרעכט, דאס דא אינצעלען שטאַטען אן שטאַקע אונד אויסערהונג אינאנ- דער ציעמליך גלייך זיין זאָלען; אונד ריעווע אלטע פּאָליטיק האט פּאָליקאָטמען רעכט. הייטע ניכט עס מעהר קיין „גלייכגעוויכט דער שטאַטען“ אונד דאס דייטשע רייך אללען אירינגען שטאַטען ווייט אונד ריעווע אונד, זא קאן זיך נאטירליך יע- דער אינצעלע שטאַט אן זינער פֿרייהייט ניכט פּאָליקאָטמען זיכער פֿיהלען!

פֿערשיעדענע נייאניקייטען.

* (ווי דער אנט-י-ע מיסיסמוס אין ווי ען) עס ווירד פֿאָס 30 ריעווע אים ווען פֿאָל- גענדעם טעלעגראַפֿירט: פֿיר הייטע ווארדע איינע אלגעמינע וואַלער-פֿעראַמטלונג אינבערווען, וועגען אויפֿשטעללונג פֿאָן קאנדידאטען פֿיר דא האנדעלס-קאממער. - קום יעדאך, דאס דא פֿער- זאמטלונג עראָפּענט ווארדע, דא ריעפֿען איינע אנט-י-ע מיסישע ווילדער איינע הייללאָזען שפּאַנ- דאל הערפֿאָר. אין דעם וויסען לאַרס קאָנטע קיין רעגנער צום וואַסע קאָמען וועסדאלב דער פֿאָר- זיטצענדע זיך גענאטהעגט זא, דא פֿעראַמטלונג אויפֿצולאָזען. צור וועדער הערשעללונג דער רוהע מיסע פּאָליציי געהאַלט ווערדען!

* (דא יודען אין רוסלאַנד) אים לעבטער ווירד פֿאָס 30 ריעווע טעלעגראַפֿירט:

פֿרעסע" שרייבט אים אנלאַס ריעווע 100 יאָרהינדן ויביליאַנס דער „טימעס“ פֿאַלגענדעס: אונטער דען מערקווירדיגקייטען, וועלכע דער פֿאַרטייטט דער מאָדערניזען צייט געשאַפֿען, נימט אונטער- מיט דא ענגלישע צייטונג „טימעס“ איינע הער- פֿאַראַרבענדען פּלאַטן אין. ריעוועס בלאַט איזט ניכט נור דאס גראַסע אונטער אללען צייטונגען דער וועלט, זאָנדרען עס געניעסט אויך דאס גראַס- טע אונזעהקען, דא איף דעסען מיינונגען אונד אונ- זיכטע איבערהאלל דאס גראַסע געוויכט געלענט ווירד. דא אַטיקעל ריעוועס וועלט-ביליאַטעס ווער- דען אין דער טירקיאַ, עניפֿטען, אראַביען אונד אינ- דינען אין דא לאַנדעס-פּאַרען איבעררענט אונד מיט גראַסעס אונטעררעסע געלענען, דא „טימעס“ האט אין אללען גראַסערען שטאַטען דער וועלט קאַרעשפּאַניעטען, אונד דא הערפֿאַראַנענדעס- טען שרייבט-שטעללער אונד געלעהרען רעכענען עס זיך צור הערע, מיטאריטיטער ריעוועס בלאַט- טעס צו זיין, דא סומען וועלכע ריעוועס ריעוועס בלאַט יאָרהינדן פֿיר אינצעלע אַרטיקלע בע- צאהלט, זנד אונגעווער, מאַכער קאַרעשפּאַנ- דענט בעצעהט איינען יאָרהינדן געהאַלט פֿאָן צוואַנציג טויזענד גולדען, דא „טימעס“ ווארדע אים יאָהרע 1785 גענידעט, בעשטעהט אַלואַ בערייטע זייט פֿאַללען 100 יאָהרען, דא מיסען מיטאריטיטער ריעוועס בלאַטעס זנד זינען, אונד אין לעטצטערער צייט וואר דער הייפֿט-רעדאַקטער דער בעריהטע יידישע געלעהרעטע רבי שערע, דער פֿאַרנעם יאָהר- שטאַרב, דערזעלבע האט זיך אים ריעוועס וועלט- בלאַטע אונטערגאַנגליכע פֿערידיגעטע ערוואַקט- דא ער עס וואר, דער הויך זינען ערפֿענדענס-אינ- אונצאַהליגע נייע איינריכטונגען איננעפֿהרט האט, וועלכע פֿיר דאס בלאַט פֿאָן אונבערעכענבאַרעם נומערען זנד, דר שערער וואר אויך אין גראַסע קעג- נער דער העבראַישען שפּאַרע אונד וואר מיטגליעד דער קאָממיסאַן דער ענגלישען בעבליאָאָמערע צינג, ער פֿעראַשטאַלעטע אויך דא הערוסנאבע דעם ווערקעס, תּחבּוּמי" פֿאָן דעם בעריהטען יודי- שען דיכטער, אַלחורין אים שפּאַניען, דא שנעלל- פֿרעס-מאַשינע, וועלכע שטרעקט ביא דער „טימעס“ אינפֿעהרטע, הויכט שטינדליך 24 טויזענד עקסעמ- פּלאַרע, מיט אויסנאָמע דעם פּאַפּיערע ווירד אַל- לעס אים אייגענען הויזע פֿעריפּערינט, זעלבסט דא עלעקטרישען לאַמפֿען, וועלכע ביא נאכט טאנעס- העלע פֿעריברייטען, ווערדען דאוועלבכט פּאַרביצירט, דא פֿעריהיילונג דער צאהללאָזען בערייטע אונ- טער דא מיטאריטיטער, וואר דא פֿעריהיילונג דער זאָגענאנטען בייסכענע אונטער דא קאַר- רעקטאָרען געשיעהט מיטטעלסט לופט-דרוק, דורך זאָגענאנטע פּאַפּיערע ראַהען, דורך וועלכע

דא גובענערע דער רוישען גרענע-פֿאַרזינצען, נאמעטליך פֿאָן פּאַרליען אונד וואַלעניען, דאָנ- גען אים זינע איינעס פֿעראַלטעטען „אוקאַס“ (בע- פֿעהלס) דעם קאזערס ניק קאָלויס אויף ענטפֿער- נונג אללער פֿערמדילאַנדישען יודען אים דעם געביעטע ביז צו 50 ווערסט" פֿאָן דער גרענעצע. - אין דער שטאדט אראַציווללאָזען ווערדען ענטפֿער- רייכישע יודען, און זיך אים ווערע פֿאָן אַרדונגעס- מאַסענען רייזע-פּאַסענען בעפֿינדען, עבען אויפֿגעפֿאַר- דערט, זיך פֿאַמאָקאַלאַאיש צום פֿערלאַסען איהרעס וואַהנ-אַרעטעס צו פֿעריפּערינטען! (אונד דאך ניכט נאך אימער מענשען, דא וויסענס דער רוישען רעגירונג איינע פֿערעכטערע זינע דער לאַגע דער יודען אנהאַפֿע צו דרפֿען גלויבען!) * (ראַט הועלע האַט טעס פֿער שווינד- דען איינעס יודען) אים אַיל ל א ו א (טרעטשינער קאַמפּאַט), ווירד געשריבען: „אונ- זער קליינער אַרמ בעפֿינדען זיך וויט איינען טאנען אין גראַסער אויפֿגענונג וועגען דעם פֿערישונגענס איינע דער רייכסטע אונד געכטעטעטען יודישען קוילייטע. הערד הערמאַן ווייס, דער אין שפּע- צערייאַ אונד מאַניפּאַסט-וואַרע-געשאַפֿט אס היזיגען פּלאַטע בעטרייבט, אין מאַן אים אלטער פֿאָן 28 יאָהרען, ענטפֿענדע זיך אלע טעטען מיט-ט. וואך פֿאָס היזע מיט דער זאנאבע אין איינעס בע- נאכבאַרטען דאַרפֿע איראַקססירונגען פֿאַרזינעהמען. דעם מאַרגענס האַט ער פֿאָן זינער פּאַמיליע אבשיער גענאָמען, אונד אס אבער דעזעלבען טאנעס ווארדען אין דער נאָהע דעם וואַהנ-אויפֿערס זינע קליינער אויפֿגעפֿינדען. פֿאָן איהם זעלבסט האט מאן זינעט קיינע שפּור אינר מאן פֿער- מיטעהט, דאס ער אים איינעס אונבעקאַנטען גרונדע זינעס לעבען פֿרייזויליג אין ענדע געמאכט האבע, - וויר גלויבען עהער, דאס היער אירענד אין אבע-אקט אונד קיין זעלבסט-מאַרד אַבוואַלעטע. אין דער הייטיגע אנט-עמפּעטשען צייט זאָלען דא בעהאַרדען וועלכע איינע זאָלען פּאַל צו אונטערזוכען האבען, איהר אייגענערק פֿאַרזינליך נאך דעזער רייכטונג הין ווענדען!) * (אייין 100 יאָרהינדעס צייטונגעס- יובילעאום!) דא זעלבסטע אונד פֿעריי- טעטעטע צייטונג דער וועלט איזט אין לאַנד- ערשיינענדע „טימעס“, וועלכע אס 11 יענגער 1785 גענידעט ווארדע אונד דא הער אס 1 יענגער 1885 (מאָרען) איהר 100 יאָרהינדעס יובילעאום פֿייערט, פֿיר אונס האט ריעוועס בלאַט אים דעם גרונדע איינעס אינטערעסע, דא אין געלעהרער יודע, נאמעס דר שערער, זיך אים דעסען פֿער- בייטונג אונד פֿעריפּערינטעטע דא גראַסען פֿערידיגעטע ערוואַרבען האט, דא „נייע פֿרייע

טעריבאך איהן פֿערהאן) דא ברעפֿע זנד וואַל פֿאָן מר אבער ניכט דערין נאנצער אנהאלט; דא בעטערקונגען איבער מאַטעריאַל אונד אַספּאַראַטע זנד איבערזעסען. נען אים דיען פֿאַרטרעפֿליכען שריפטען דעם נעפֿערשען שפּאַניש-יידישען בעלעהרען, אבן עריא, דער שאַס 12, יאָהרהונדערטע לעבטע אונד אים שפּאַניש . . . „אונד אן ווען שרייבען זא ריעווע ברעפֿע?" - פֿאַנשע דא גלאַפֿין. „אן עליא סאָנט אלסאָ, דען לייב-אַרצש דער מאריא פֿאָן מעדיצין, דער אין נאָנגער אללע קינסע אונד וויסענשאַפֿטען, אויך זעלבסט אין הערליכעס וויסען בעזיטעט אונד מיט זינער נינונג בעהערט.“ „אונד ריעווע בלאַטער?" - פֿאַנשע וועדער דער אלטע געהימאטש, מיט נינידער האַס אַנדערע פּאַפּיערע ענידיפֿענר. „דאס זנד אַנדערזעסונגען אים דעם שפּאַנישען!“ - ערוודערט פֿיראָ. „אָה, דא פֿערישעהען אויך שפּאַניש? (ריפע דא דאמע) דאס איזט שאַן, דא קאָנען זא מיט דעם קאזער, אונזערס הערן, שפּייען, דער ריעווע שפּאַנישע ווער לעבט.“ דער יונגע פֿערהאן פֿערייטע זיך, אַזנע יעדאך דורך דא ווארע דער גלאַפֿין זא איבעררעשען זיך, וואר ריעווע עס ביא דער וועלענג און אַהער בעקאַמפּטאַש ער ווארשעט צו האבען שיען. -- זאנס האַטע דא האַפּטונג, מיט דעם קאזער צו שפּיענען, דען יונגען פֿערהאן פֿעל- לייכט אַנדערס בעווענען; יעצט יעדאך, ווא ער וועדער מיט פּאַכענדע הערען דא שאַנהייט ריעווע פֿירא בע- וואונדערטע, יעצט וויקעט ניכט אויף איהן, אלס ריעוועס

„דא האַט מאן דען „סאַנינגלאַנדע“ דער אללעס איבערטייכט אונד איבערשריפט; דאס איזט דער עכטע אַרעניאַליש-יידישע צייטונג!“ לאַכעלשע דא גלאַפֿין. „ער מאן מאַרענע-לאַנדעס פֿיהלען! (אנשע דער נע- היימאטש, דער וועדער זא איינעס מיט בעטרייבענען בלאַטען בעלענען טישע געטרעטען וואר אונד אין דא פּאַפּענען העפּטע זא), זיין הערן מאן הייסעס בלוט האבען, זיין קאַפּע אבער האט קיהלען פֿער- שפּאַנדל!“ „נור איינע געהאט!“ - ליספּעלשע לייזע פֿערהאן צו דער שטונדען גלאַפֿין, דא קאַלס לאַכעלנד איהם דא האנד ענטפּאַך, דא ער פֿיר איינען קיהלען פֿערישטאַנד וואַל צו העפּטע ענדערפֿען האבען מאַכען, אין דער בלוט זינער ליידיגעשאפט העלעס דער גליקליכע ריעוועס לאַכעלן דער אללעס בערעכענדען פֿירא אלס אין האַפּטונגע- וואַהרענדעס ציינען; ער בעטרייבען ניכט, וואר האַהניש געוואַלכט דאַבייא דא אַבערליפּשע וואר, וואר נערינגשאַפֿט, וואר פֿעראַכטענד דאס שפּאַלצע אונד ריעווע דאמע דא- ביא בליקטע! „זעהען זא דאך, פֿירא גלאַפֿין! (פֿיהר דער געהיי- מאטש פֿאַר אונד ציינע אויף דא אויף דעם טישע איהם רומליגענדען פּעראַמטענס-בלאַטשע) ריעווע טינעט עס נאך ניכט לאנגע טעקען, ריעווע ביינעט זינר עיטש אונ- לאַנסט פֿאָן ריעוועס געלעהרען דאַכני געשריבענען וואַר- דען! אונד ריעוועס ברעפֿע ענטהאַלטען זא פֿעל דעם געלעהר- טען אונד גייסטרעיקע, וואר אים עס ניכט פֿאַס אויף איינעס זא קליינע רויסע בייזאַמען זא!“ . . . „אך דאף דאס לאַך ניכט נאנען אַנגעהען! (אונ-

פּאָליעטאָן.

דער בעקעהרטע פּאָליאָפּאָ.

- איינע ערזאַהלונג אים דעם 17 יאָהרהונדערטע. - (30 טע פֿאַרזעסונגען.)

וויא קאַטע דער נאך וויסען פֿאַרשענדע שילער צו טהאטען? (זאנעט פֿערהאן ווייטער) געדאַנקען זנד ביל- דער; דא ביינען נור ריא קליינען דא העמען דער וואַרשע אום אן דען טאן צו קאַממען. דער קינסטלער בייכט נור דא בונט-בעלענטע פּאַלעטשע, פּאַנאַטיע אונד סאַלענט, אום זינע אידעען צו פֿעראַפּערן. „טהאַטען“ אבער זנד שווערזענערע ווערקע, ראצו געהאַרט גינד אונד באַרען ציענעל אונד מאַרעל!“ . . .

„לאַסען דא אונזערע זאכע זיין! (אונטער-בראך איהן דא גלאַפֿין) זא זאָלען שאַן גינד אונד באַרען, ציענעל אונד מאַרעל פֿיר איהרע פּאַנע פֿינען, ווען זא דען ביא פֿאָן אונס איבערנעהמען וואַללען!“ . . .

„אונד - וואס וואַללען זא? - פֿאַנשע דער ער- שטיינע פֿערהאן, דעם זיך ענדליך דער נעראַקע אויפֿ- דראַנגען, דאס ריעווע צופֿאַלליגע בעוון איינען וויכטיגען צוועק געבויכטיגען.

„דאס איזט געבענוואכע, (ערוודערטע דא גלאַפֿין) זאנען זא צועריט, וואַללען זא אונס ריעווען?“ . . . דא דאמע האַטע פֿערהאַט האנד ערפּאַסט אונד זא מיט איהרען לייכטענדען אוינען צו איהם עפּפּאַר, „בענעהרען זא דען העמעל, דא האַללע! אַך בין צו אללעס בעהייט!“ - ריען דער יונגע פֿערהאן ענטפּיקט אונד האַטע יעדען גראַל פֿערינעטען.

11 יעני ער שלא כמ. סיעה מ אר ק. מ. דער איינפירענדיג אויף דעם וויינישן שלאכט פארעמארקטע אס 2 יעניס בעסער 1924 שטוק. דאסאך זונארען: 24. אונגארישע 213 פאלנישע אנה 587 זייטשע דער היינטיגע איינפירענדיג אים אום 300 שטיק שוואכער אלס אונטערליך דעם פארזאכטענליכעס מארקטעס. וואס טראָטצו דעם געוויינלעך בע- דאָרפֿעס איינע פערטערע שטימונג. הע-פארטעקע וועלכע אויסשטאנד אין ערהאנגע דער פרייזע אויסצוק פאָרן. אונט צוואר ביא. פרימא אום 1 נולדען קרייז ביא. נעגאָהם ליכען קוואליטעטען אום 1 נולדען. פאָרען. בעזאמלטיגע אונגארישע קוואליטעטען פאָרן 56 ביז 66.50 נולדען. זאליזישע פאָרן 56 ביז 63 נולד' - קר. דייטשע פאָרן 56 ביז 67 נולד. פער 100 קולאָראַטס

ברעפֿע דער רעדאקצאָן.

הערן ק' יאָניאר אין ס' אין מעהרענען אָרטען ווירד דיא מאַקאָראַנישע אונטער אויפֿוים דעם ראַבבין נאָטס בערייטשען. וועלכעס הערעכער אויך איינע "הכשר" אויסשטעללט. איבער דיא ארט דער צווערטייטונג פֿירען זיא אין יעדעס קאָב. בוכע אויפֿשלוס. איבער דיא פֿיריזע דעם אונטערשטעס בעריכטען וויר אללוואַכענעליך. - הערן איינע " אין ש. א. אָהעלי: צום אָנפֿיע פֿאָר לאָזען קאָנען וויר דיא וועכטל. שטובע ד' ב' א' ו' ר' ב' ל' י' ע' ב' ו' ד' א' פֿעסט. וואַסצערנאָטעס בעסטעסעס סעפֿעלען. - ה' צ' י' אין ע' ס' ד' ו' ווען זיא דיא דרעש. מאַשינע ניכט בלאָס פֿיר זיך פֿערוערען, זאָנערען אלס. נעווערביג בערזאָטען. זאָ מיססען זיא נעוויס איינען. נעווערביג. שייך. בעוויסען! - פֿיראָס' ע' וויסוען אין ב'. הערן מי' ר' אין ס'. ק' י' אין ד'. ה' ג' אין אָהע' א' ג' אין ר' (זאליזישע). זי' ק' אין ע'. א' י' אין ס' (בוקאווינא). ס' ה' אין ס'. מי' ו' אין ב'. אָהע' לאָזע זינד ניכט נעצאָנען. - הערן א' פֿ' אין ע'. דיא דורך זיא פֿראַנטערשע. נייע יידישע פעסטער צייטונג. נעהט און דען בערעפֿענערען אַרדעסא. טען נאָך געוואַקסענע פֿעלכאָט אב. דעם וויר אויך אלע ביליאָנען בערויס צוואַנגען. אויך דיא פֿאָר אונטער עק. לאַמירטען צווייאַ לעפֿערונגען דעם. תולדות גדולי ישראל האַבן וויר איהען מיט דער לעטצען נומער צונווערעט. - אן ס' הערען ע' איהע הערעליכען גראַטולאצאָנען צו דער פֿאָר אונס בעגאָנגענע הערעוואַסע דעם ווערט. פֿאללען אונט לעהררעיינע וועיקעס. תולדות אבינו משה. נעהטען וויר מיט אום זאָ פֿיריזערער נענטשוואַונג ענטען. נען אלס דיא וועלס זיך נון פֿאלקראַטען איבער צויען קאָנן. דאס וויר אונס דיא נומער אינווער אבאָנ- נענטען. וויר אויך דיא נומער ווייס ער דער קרייזע ניכט דורך. מאַרקט. שרייבערען. אונט. שראַרעווען. ע' ווערבען אונט ערהאלטען וואַלען. זאָנערען דורך ווירקליכע לייטטונגען. דיא מיט בעדייטערען אָפֿערן אן מ' הע אונט נעלד פֿערברונען זינד. אונט דיא איינען בלייב' בע' דען וויר ע' ס' הערען ווערען! - הערן ה' א' אין נאָב'. דאס צויענישע האַבן וויר איהען נעווערעט. דיא האַבן בלאָס שטייען אונט מיטען אַנגעבענע. ניכט אבער אויך דיא לאָנאָטונג. וועהאלב וויר איהען פֿאָר- לייפֿי אונטאָנליך אויסקלעס ערטהיילען קאָנען.

פֿיר דיא רעדאקצאָן פֿעראַנטוואָרליך: מ' עהרענשטייל

דיא שאַנסען
נאָלדשטיקערייען
אויף פֿרוכט אונט מאַנטערל.
ק. גרינוואַלד
ברדאָפֿעס.
לאַנדשטראַסע (הויסארשעס הויז).
עספֿעיהלט זיך צור אַנפֿערטייגונג אללע פֿאָר- קאָסענערען
נאָלד-קונסטשטיקערייען
זאָוואַהל פֿיר טעפֿעל נאָך אלשען. אלס נאָך נייען ירוסם. אונט ברינג ערסעסן זייס 38 יאהרען ערוואַכענע אונט אללע דרענעטער רוף. וויר אויך פֿיר דען טעפֿעל און פעסט. וויינין מיטשקאָלין אונט פֿיר נאָך מעהרעיע נראָעס נעמיידען צור אללעמיניען צו פֿירענעוועהייט אויסנעפֿירטען אר- ביישען - וואַיקער צייניסע פֿאַרליינען - פֿיר סאָלדע אונט בעסטע עפֿעקטיוואַונג. צייכענען אין נראָסער אויסוואַהל לעיענע צור אייניכט אָרף.

מען אויס אונזערער קירכע. ער זאָלל צו זינען פֿריינדען דען מאַדאָרען נעהען צערייסט דען עלענדען מאַדאָרענע. פֿאַפֿעסן אויף הונדערט שטיקע ער האַט אונזערן אָרט אן דיא מאַדאָרען פֿערקויפֿט. אויזווי. שלעסליך וואַרדען דעם זעל- זאָנער יאָקסיט דיא קירכע. שליסלע אבגעקאָממען אונט ער אויס דעם דאָרפֿע געיאָמט. דיענעס עקצעסעס ווענען וואַרדען מעהרעיע פֿערזאָגען פֿערהאַפֿעט. דיא אַנגעקלאַטען ווערען פֿאָר דען אַוואָקאָטען דער ענטש'ן אונט דא- וויר שטאַרטשעוויטש פֿערהיידומט. - פֿירליך מיססען דיענע איהרע לייטע פֿערהיידונג. דיא דא אונטוויסערען מענשען יא נור פֿאָר איהען צו זאלכען שטראַפֿליכען אויסשרייטונגען פֿערהי- טעט וואַרדען!

נעשעפֿט בעריכט.

אויס נעשריידענעשעפֿט איז קיינע פֿעראַהערונג אייננערשען. דיא בעשטעהענדען פֿיריזע ווערען פֿאַלל בעזאָהלט. דיא קייפֿלוס איז איינע ציעמליך נוטע.
פֿעלע. אין פֿאַלגע דעם מאַרקטעס ווער דיא צו פֿוהרען שטאַרק. פֿערקויפֿט וואַרדען 20,000 שטיק פֿעללע מאָן בעזאָהלטע. דיא שייטוואַלליגע פֿאַר 20 קר' ביז 3 נולד' 10 קר'. באַטשקער אונט באַנאָטער צו 2 נולד' 80 קר' ביז 3 נולד' 20 קר'. פֿער פֿאַה. ערביישע אונט בולגאַרישע פֿאַר 130 נולד' ביז 138 נולד'. פֿער 100 שטיק. טירקישע אונט מאַצעדאָנישע פֿאַר 42 נולד' ביז 43 נולד'. באַטיישע אונט קראַטישע פֿאַר 45 נולד' ביז 46 נולד'. פֿער 66 קולאַנר'. לאַטשעללע וואַרדען צירקא 8000 שטיק פֿערקויפֿט. אונט צוואר: בולגאַרישע צו 95 נולד'. באַטישער אונט באַנא- טער פֿאַר 85 נולד' ביז 95 נולד'. דיא שייטוואַלליגע פֿאַר 40 נולד' ביז 50 נולד'. אללעס פֿער 102 שטיק. - נאָטשעללע וואַרדען 2000 שטיק. אונט צוואר קראַטישע פֿאַר 108 נולד' ביז 112 נולד'. זיינענדיגער פֿאַר 115 נולד' ביז 130 נולד'. פֿער 100 קולאַנר' פֿערקויפֿט. אין קיטצ. פֿעללען וואַרדען קיין נעשעפֿט נעמאָט.

ר אָהע הייטע. אויסער איינער טרעבישער קייפֿערן איז דער מאַרקט נאָך שוואַך. מאָן בעזאָהלטע: קור- הייטע פֿאַר 108 ביז 110 נולד'. אַכטע. הייטע פֿאַר 11 נולד' ביז 112 נולד'. פֿייטליגע פֿאַר 115 נולד' ביז 12 נולד'. קייפֿען פֿאַר 30 ביז 145 נולד'. אללע פֿעללע פֿאַר 205 ביז 210 נולד'. דעסטאָ מיט קאָפֿע פֿאַר 195 ביז 200 נולדען. דאָהיינע שווערע פֿאַר 95 נולד' ביז 100 נולד'. דעסטאָ לייכטע פֿאַר 5 נולד' ביז 88 נולד'. - אללעס פֿער 100 קולאַנראַטס.

ל ע' ה' פֿעלע. פֿאַר אַללע קיינען נעשטאל- טעטע זיך דאס נעשעפֿט לעבאָהאָפֿער. מאָן בעזאָהלט. טע: פֿירמא נעמאָקעס פֿענרלעדער פֿאַר 24 ביז 28 קר. קאַנר' צו 172 נולד' ביז 174 נולד'. נעקלאָפֿעס פֿאַר 12 ביז 15 קולאַנר' צו 178 נולד' ביז 185 נולד'. פֿירמא איינזאָטן שטצען פֿאַר 10 ביז 13 קולאַנר' ביז 168 נולד' ביז 170 נולד'. צווייאַטן שטצען פֿאַר 16 ביז 18 קולאַנר' צו 166 נולד' ביז 172 נולד'. דיא ווייאַטן שטצען פֿאַר 19 ביז 22 קולאַנר' צו 172 ביז 174 נולד'. דעסטאָ פֿאַר 22 ביז 24 קולאַנר' צו 176 נולד' ביז 178 נולד'. ביפֿעל. שטצען פֿאַר 25 ביז 26 קולאַנר' ביז 150 נולד' ביז 156 נולד'. קור. הייטע נע- ערבישע פֿאַר 5 ביז 6 קולאַנר' צו 22 ביז 24 נולד'. נעצאָ- נעע פֿאַר 6 ביז 8 קולאַ צו 215 נולד' ביז 230 נולד'. ברוינע פֿאַר 5 ביז 7 קולאַנר' צו 230 נולד' ביז 215 נולד'. אַכטע. הייטע נעצאָנענע פֿאַר 6 ביז 7 קולאַנר' צו 185 ביז 190 נולד'. נע- ערבישע פֿאַר 5 ביז 7 קולאַנר' צו 195 ביז 210 נולד'. מיט- ליינע נענערבישע פֿאַר 2 ביז 4 קולאַנר' צו 265 ביז 315 נולד'. ברוינע פֿאַר 2 ביז 4 קולאַנר' צו 260 ביז 315 נולד'. קאַבל. פֿעללע ברוינע פֿאַר 10 ביז 12 קולאַנר' צו 445 ביז 465 נולד'. נענערבישע פֿאַר 6 ביז 8 קולאַנר' צו 340 ביז 360 נולדען; בלאַנקהייטע פֿאַר 10 ביז 11 קולאַנר' צו 190 ביז 185 נולדען; ברוסט. בלאַטער פֿאַר 8 ביז 10 קולאַ צו 195 ביז 210 נולד'.

פֿירעס בורנער שלאַכט. סיעה. מאַרקט. דער איינפירענדיג צום פֿרעסבורגער שלאַכט. פֿערה. מאַרקטעס אום 29 יעניס בעסער 909 שטיק שלאַכט. פֿערה. דרוונער 763 שטיק אונגארישע 143 שטיק זייטשע אונט - שטיק זאליזישע. דיא שטערענען וואַר איינע לעבאָהאָפֿע קייפֿער וואַרען און נענענדיגע צאָהל אייננעטאָפֿען. נעהאָרדעלט וואַרדען: אונגארישע וואַרע 65 ביז 67 נולד'. דייטשע וואַרע 65 ביז 68 נולד'. מינערע 60 ביז 62 נולד'. זאליזישע - נולד'. קויע 50 ביז 56 נולד'. שטיערע 53 ביז 56 נולד'. ביפֿעל - נולד'. - אַרדעס פֿער 100 קולאַנראַטס

* (איזט אויך דאס פֿאַטריאָטיס- בלטיגע קאַפֿע" ניכט איזט וואַהל בעקאָננט. דיא פֿערשידענען פֿאַליטישען פֿאַרטייען קאַמפֿעסען בעבן אום פֿאַטריאָטיסמוס נענען איינאָדער, דיא יעדע דעהוועלבען איהרע קאנדידאטען צום וויגע פֿער- העלפֿען ווילל. ווענן אבער ביא דער וועלכע איינע איינפֿאַכע דאָ-ריכטערע זעכס מעהלענען פֿע- שלאַנגען ווערען, דאס שיינט דענן דאָך עהער דעם "וויינ.רוישע", אלס דעם "פֿאַטריאָטיסמוס" צו ענט- שפֿרעכען. אויס נאָר-אַראָס' (נעקאָנראַדער קאַמ- טאט) ווירד נעמליך נעשריבען: "דיא בעפֿאַרשטע- הענדע ריכטער. וואַהל האַלט דיא נאָצע אָרט- שאַפט און אַטעהעס. דיא בעווענונג ווירט זאָלכע וועללען אויף אונט רופֿט העפֿטיגע אויפֿטריטע הערפֿאַר, וויא זיא וועלכט ביא אבגעארדעטענע- וואַהלען צו דען זעלסטענען נעהאַרען. דיא בערייטונג- הייט דער נעננערשען פֿאַרטייען איבערשטימט בערייטס אללע נרענענען. נעשטערן קאם עס צווי- שען דען ערבייטערטען נעננערן צו איינעם וואַהר- האַפֿטיגען. שטראַסענ. קאַמפֿע", אויס וועלכעס אַנ- דאסע מעהרעיע פֿערזאָגען ערהעבליכע פֿאַר- לעטצונגען דאַפֿאַנגונגען! יא. זעכס מענשען זאָנאר ער ש'לאַנען וואַרדען! דיא שאַנאָראַדער פֿער- מאַכטען דאס וויטהענדע אונט פֿאַר וויינע ערהויטצע פֿאַלק ניכט איזט ציימע צו האַלטען אונט עס מוסען אויס נראָן צור הערשעלעונג דער רויע מיליטאַר הערביינעהאַלט ווערדען. הייטע איזט נאָך אויך איינע קאַמפֿאַטע אינפֿאַנטערע היער "איננעטראַפֿען". דיא זינד און פֿאַלגע דעם וויינ-פֿאַטריאָטיסטיס!

* (פֿאַסטר. ריב) אויס סענעדין ווירד פֿאַר 29 יעניס טעלעגראַפֿיע: דיא פֿאַסט וואַרדע אויף דעם ווינע פֿאַר היער נאָך קראַ א. ש. א. דא נ' הייטע אום 6 אוהר באַרענעס דורך ביז ערשט נאָך ניכט ערווישטע פֿאַטריע אונטערלאַלען. דער קוש- שער ערשטאָסען אונט דיא פֿאַסט. זענדרונג 1125 גול- דען גערויכט.

* (דער קאַנאָטשטאָט מיט איי- נעס קאַנאָג) וויר אויס בערלין נעמלעט ווירד איזט דיא קאַפֿעריען אין בערלין. וועלכע מיט דער רענעלונג דעם קאַנאָג. נעבישעס זיך בעפֿאַכט. פֿעכט ענטשלאָסען, דעם נייען קאַנאָג. שטאַטע איינע גראַסע איבערראַשינג צו בערייטען. זיא ווילל דעם- זעלבען נעמליך איינע קאַנאָג שטעקען. אונט וויר איזט בעשטימט. קאַנאָג דעם קאַנאָג. שטאַטאָנע ווע- ווערדען - קיין אַנדערע אלס פֿירטס אללעקאַנא- דער פֿאַר בולגאַריען! - דיא האַט אַפֿענבאַר ווי- דער ביסמאַרק איינע גולקליכען. שאַכצונג נעמאָט. פֿירטס אללעקאַנאָדער אויס. בולגאַריען וואַר בע- קאַנטליך פֿרוהער אינפֿאַכער לייטנאָט דער פֿיר- שטיען ארמעט. אונט איזט דעם היינטיגע הערשרשע- הויזע פֿערוואַנדט. בעשטימט אַלואַ פֿירטס אללע- סאַנדער דען נייע ערדיכטעטען קאַנאָג. טהאַן. דיא איזט עס זיכע, דאס איז נאָצען קאַנאָג. נעבישע בעבן דייטשלאַנד דען נראַטען איינפֿלוס האַבן וויר!

* (דיא שטיממונג אין קראַאציען נענען אונגאַרן) נעהט אום דייטליכטען אויס איינעס פֿראַצעסע הערפֿאַר, דער נעשטערן און אַנדראם נענען 11 איינזאָהער אויס מאַראַווי צע בעגאָנגען האַט. ווענען פֿערברעכענס דער אַפֿענט- ליכען געוואַלטהאַטונקייט. ווילל נעמליך דער ניכט- ליכע צו פֿאַראַוויצען זי נעכטען דעם רעניעוונג- קאנדידאטען נעשטימט האַט. ווערעטע זיך דער גראַלל דער בעפֿאַלקערונג נענען איהן וואַר- הענד דער קירכע. צייט בליעבען נעמליך דיא מאַנ- נער פֿאַר דער קירכע פֿאַליטורער; דיא ווייבער יעדאָך דראַנגען זיך דיא קירכע אונט שרען: דיא מאַדאָרישע פֿאַפֿעס, האַטס אונט אן דיא מאַדאָ- דען פֿערקויפֿט! - לייטע! פֿערלאַסט דיא קירכע, וואַ אין מאַדאָרישער פֿאַפֿעס דיא מעסע לעזונט! וויר וואַללען ניכט דען מאַדאָרישען הערראַטט אַנבעטען. דער פֿאַפֿעס האַט אונס פֿערקויפֿט! - פֿאַר דער קירכע וואַרדען איינליכע הויפֿע לייט. איינער אויס דער מעננער רעף: "אַנעט דען מאַדאָ- רענ. פֿאַפֿעס צום טייפֿעל! שטרימט דיא קירכע, וועלכע דער מאַדאָריענ. פֿאַפֿעס ענטווייהט. שלא- נעט איהן ניעדער!" - אין אַנדערער שרע: זאָ אויז'ס. שלאַנגע איהן טאָרט! ציעהט איהם דאס פֿירעסער. געוואַנד אויס, יאַנעט איהן מיט פֿוסטריט.